

Recenzie

Eloranta, P., Kwadrans, J. & Kusel-Fetzmann, E. 2011. Süßwasserflora von Mitteleuropa. Band 7. Rhodophyta and Phaeophyceae. Heidelberg : Spektrum Akademischer Verlag, 2011. XII, 156 p. Cena 69,55 €. ISBN 978-3-8274-2051-0.

Dlho očakávaný ďalší diel série Süßwasserflora von Mitteleuropa obsahuje dve pomerne malé skupiny sladkovodných rias: červené riasy (Rhodophyta) a hnedé riasy (Phaeophyceae). Autormi červených rias sú fínsky algológ prof. em. Pertti Eloranta z Jyväskylä a doc. Janina Kwadrans z poľského Krakova, autorkou hnedých rias je prof. em. Elsalore Kusel-Fetzmann z rakúskeho Mödlingu.

Texty oboidvoch častí zachovávajú tradičnú formálnu a obsahovú úpravu, ktorej vypracovanie prezrádza erudovaných autorov. Na rozdiel od ostatných dielov série autori však použili na úkor kresieb viac čiernobielych fotografií, ktoré sú v knihe kvalitne reprodukované. Časť mikrofotografií červených rias pochádza od iných autorov, medzi nimi aj od autora tejto recenzie (Pl. 4: 3, 4, 6: 2-5).

Obidve skupiny rias majú v sladkých vodách a na aerických stanovištiach zastúpený iba nepatrný zlomok z celkového druhového bohatstva na našej planéte, o čom svedčia aj nasledujúce údaje z nášho územia. Podľa ostatného súpisu sa na našom území našlo 8 rodov, 12 druhov a 4 netypové variety červených rias, z hnedých rias iba jeden rod s jedným druhom (Hindák & Hindáková 1998). Prezentované údaje sú dôkazom, že týmto riasam sa u nás a ani v okolitých krajinách nevenovala dostatočná pozornosť a ich výskyt sa zväčša prehliadal alebo zanedbával. Niektoré druhy, najmä z morfológicky vyspelejších rodov (napr. z radov Bangiales alebo Batrachospermales) možno totiž určiť iba v určitom vývinovom štádiu a pri znalosti nepohlavného alebo pohlavného rozmnožovania. Navyše, tieto riasy sú zväčša oligotrofné a citlivé na organické znečistenie a až na výnimky (*Porphyridium*, *Cyanidium*) sa nedajú kultivovať v laboratórnych podmienkach. Obidve state majú priložený terminologický slovník, ktorý umožňuje lepšiu orientáciu v taxonomickej časti.

Chcel by som upozorniť, že medzi červenými riasami chýba rod *Rhodella* Evans 1970, ktorý je na Slovensku zastúpený druhom *R. grisea* (Geitler) Fresnel et al. (Pekárková et al. 1988, Fresnel et al. 1989, Hindák & Hindáková 2006). Tento druh je v knihe vedený pod basionymom *Porphyridium griseum* Geitler 1970, ten bol však autormi Fresnel et al. (1989) prekombinovaný do rodu *Rhodella* ako *R. grisea* (Geitler) Fresnel, J., Billard, C., Hindák, F. & Pekárková 1989, a neskôr do rodu *Dixoniella* ako *D. grisea* (Geitler) Scott, Broadwater, Saunders, Thomas & Gabrielson 1992.

Knihu odporúčame všetkým záujemcom o algológiu, najmä však taxonómom, ekológom, pôdnym biológom a hydrobiológom zaoberajúcimi sa sladkovodnými riasami. Kniha by nemala chýbať v knižniciach našich ústavov ako jedna zo základnej určovacej série Süßwasserflora von Mitteleuropa, ktorá sa v obmenených vydaniach používa v našej geografickej oblasti na určovanie rias už takmer celé jedno storočie.

FRANTIŠEK HINDÁK

Literatúra

- Fresnel, J., Billard, C., Hindák, F. & Pekárková, B., 1989. New observation on *Porphyridium griseum* Geitler = *Rhodella grisea* (Geitler) comb. nova (Porphyridiales, Rhodophyceae). Pl. Syst. Evol. 164: 253–262.
- Hindák, F. & Hindáková, A., 1998. Sinice a riasy [Cyanophytes/Cyanobacteria and Algae]. In: Marhold, K. & Hindák, F. (eds). Zoznam nižších a vyšších rastlín Slovenska [Checklist of Non-Vascular and Vascular Plants of Slovakia]. VEDA, Bratislava, p. 11–100.
- Hindák, F. & Hindáková, A. 2006. Cyanobaktérie a riasy termálnych vôd v Piešťanoch (záp. Slovensko). Bull. Slov. Bot. Spoločn. 28: 21–30.
- Pekárková, B., Hindák, F. & Šmarda, J. 1988. Morphological characteristics and physiological properties of a coccoid rhodophycean alga *Rhodella grisea* from thermal springs at Piešťany, Czechoslovakia. Arch. Protistenk. 135: 69–83.

Chytrý, M. (ed.). Vegetace České republiky 3. Vodní a mokřadní vegetace [Vegetation of the Czech Republic 3. Aquatic and wetland vegetation]. Praha : Academia, 2011. 827 p. ISBN 978-80-200-1918-9.

Z knižnej dielne vydavateľstva Academia vzišla ďalšia publikácia autorského tímu pod vedením M. Chytrého, dopĺňajúca poznatky o vegetácii Českej republiky. 3. diel rovnomennej série – Vegetace České republiky, zaoberajúci sa vodnou a mokradňovou vegetáciou tak nadväzuje na predchádzajúce diely zhrňajúce poznatky o travinnej a kričkovitej (Chytrý et al. 2007) a ruderalnej, segetálnej, skalnej a štrbinovej vegetácii (Chytrý et al. 2009). V dvojročných cykloch sa tak máme možnosť postupne oboznamovať so všetkými vegetačnými typmi našich susedov, jej variabilitou, dynamikou a rozšírením. Kniha je zároveň predposledným dielom monografickej série, ktorá bude v blízkej dobe zakončená prehľadom lesnej a krovinovej vegetácie.

Na súčasnom prehľade sa okrem M. Chytrého spolupodieľali viacerí poprední odborníci, menovite K. Šumberová, P. Hájková, M. Hájek, Z. Hroudová, J. Navrátilová, M. Čtvrtlíková, J. Sádlo, Z. Lososová, R. Hrivnák, J. Rydlo, H. Ořáhelová, P. Bauer, P. Hanáková, L. Ekrt a E. Ekrtová. Práve zloženie autorského tímu, spolu s pozitívnym ohlasom na predchádzajúce dva diely, boli predzvesťou, že do knižnic botanikov, fytoecenológov, ochrancov prírody, učiteľov či rôznych nadšencov, pribudne kvalitná súhrnná publikácia o rastlinných spoločenstvách mokradí, pramenísk, rašelinísk a rôznych typoch vodnej vegetácie.

Monografia je prehľadom, ale zároveň aj zhrnutím poznatkov o vegetácii vodných nádrží a tokov, pobrežných zón, mokradí, obnažených dien rybníkov a iných vodných nádrží, pramenísk a rašelinísk. V rámci tejto kategorizácie je spracovaných 10 fytoecenologických tried (*Lemnetea*, *Potametea*, *Charetea*, *Littorelletea uniflorae*, *Isoëto-Nanojuncetea*, *Bidentetea tripartitae*, *Phragmito-Magnocaricetea*, *Montio-Cardaminetea*, *Scheuchzerio palustris-Caricetea nigrae*, *Oxycocco-Sphagneteta*), 37 zväzov a 178 asociácií. Výskumom tohto typu vegetácie sa zaoberali geobotanici v Českej republike už viac ako 80 rokov. Keďže mokrade patria v súčasnosti medzi jedny z najohrozenejších biotopov v dôsledku znečistenia vôd, narušenia vodného režimu, odvodňovania, regulácie vodných tokov a pod., sú poznatky obsiahnuté v prezentovanej knihe prínosom nielen pre fytoecenológov, ale tiež pre pracovníkov ochrany prírody.